

C/2024/3383

31.5.2024

Advies Europees Economisch en Sociaal Comité

Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's: De ambities van de EU voor hernieuwbare offshore-energie waarmaken

en

Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's: Europees actieplan voor windenergie

(COM(2023) 668 final; COM(2023) 669 final)

(C/2024/3383)

Rapporteur: **Thomas KATTNIG**

Raadpleging	Europese Commissie, 8.12.2023
Rechtsgrond	Artikel 304 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie
Bevoegde afdeling	Vervoer, Energie, Infrastructuur en Informatiemaatschappij
Goedkeuring door de afdeling	28.2.2024
Goedkeuring door de voltallige vergadering	20.3.2024
Zitting nr.	586
Stemuitslag (voor/tegen/onthoudingen)	224/0/3

1. Conclusies en aanbevelingen

1.1. Het Europees Economisch en Sociaal Comité (EESC) staat volledig achter de inspanningen van de Commissie om de windenergiesector van de EU te versterken en de ontwikkeling van windenergie in de Unie te bevorderen, aangezien een sterke Europese windenergiesector van vitaal belang is voor het milieu en het economisch en sociaal welzijn. De ontwikkeling van netten voor de aansluiting, transmissie en distributie van windenergie is van essentieel belang om een substantieel groter volume aan windenergie in het energiesysteem te integreren. De netinfrastructuur moet zo snel mogelijk aanzienlijk worden uitgebreid, gemoderniseerd en gedigitaliseerd, en de bijbehorende opslaginfrastructuur moet worden aangelegd.

1.2. Het EESC wijst erop dat de mededeling uitsluitend betrekking heeft op grote ondernemingen. De energietransitie heeft alleen kans van slagen als ook burgers en het maatschappelijk middenveld worden aangemoedigd om actieve aanjagers van de energietransitie te worden. Daarom pleit het EESC voor effectieve burgerparticipatie als 7e pijler van het actieplan voor windenergie (WPAP). Zo niet, dan loopt de maatschappelijke acceptatie van de transitie, en zeker van windenergie, gevaar. Energiegemeenschappen, energiecoöperaties en energiedeling, als uitgebreide vormen van prosumptie, zijn belangrijke instrumenten om de verspreiding van windenergie te stimuleren.

1.3. De komende jaren zal er een enorme behoefte zijn aan werknemers in de windenergiesector in het algemeen en met name aan geschoolde werknemers. In deze behoefte kan alleen worden voorzien als er op nationaal en EU-niveau massaal wordt geïnvesteerd in opleidings- en omscholingsprogramma's. In nauwe samenwerking met de sociale partners — op alle niveaus — moet ervoor worden gezorgd dat de nieuwe banen in de windenergiesector hoogwaardige arbeidsomstandigheden en veilige langetermijnvooruitzichten voor werknemers bieden.

1.4. Volgens het EESC bestaat het risico dat de doelstellingen van de richtlijn hernieuwbare energie (RED III) niet worden verwezenlijkt als het tekort aan beschikbare ruimte — een probleem waar verschillende lidstaten mee kampen — niet wordt opgelost.

1.5. Om een duurzaam ontwikkelingstraject voor windenergie mogelijk te maken, moeten de Commissie en de lidstaten beoordelen of aanvullende vereisten kunnen worden vastgesteld voor de regionale planning van windenergie. Hierbij valt te denken aan 1) “netvriendelijkheid”, 2) afstemming op het verbruiksprofiel, 3) regionale toewijzing van verbruikers die in staat zijn hun piekbelasting te verminderen, bijvoorbeeld met behulp van elektrolyse-installaties. De uitbreiding van windenergie moet regionaal worden beheerd, zodat rekening kan worden gehouden met gebieden waar veel energie wordt verbruikt en met de reservecapaciteit van het net.

1.6. Het EESC betreurt dat energiegemeenschappen, energiecoöperaties en energiedeling in het actieplan voor windenergie (WPAP) niet worden erkend als uitgebreide vormen van prosumptie, hoewel zij in sociaal en economisch opzicht en met het oog op de energie-efficiëntie wel degelijk van belang zijn. Het EESC wijst er nogmaals op dat de Commissie de beloften die zij heeft gedaan in het strategisch kader voor de energie-unie en het pakket schone energie, namelijk om de burgers centraal te stellen in het energiesysteem en om energiegemeenschappen te bevorderen, niet nakomt.

1.7. Het EESC wijst erop dat veilingen die louter op prijzen zijn gebaseerd tot een neerwaartse spiraal leiden die schadelijk is voor het milieu en de werknemers en nadelig is voor ondernemingen die bereid zijn een bijdrage te leveren, bijvoorbeeld door te investeren in de bescherming van milieu en biodiversiteit, omdat bij deze veilingen geen rekening wordt gehouden met hoge milieu-, arbeids- en sociale normen. Daarom moeten hoge prekwalificatiecriteria worden toegepast op veilingen, om ervoor te zorgen dat alle bidders voldoen aan de vereisten op het gebied van veiligheid, arbeidsomstandigheden, collectieve onderhandelingen en milieu, zoals de noodzaak om een circulaire economie te bevorderen.

1.8. De financieringskosten moeten op eerlijke en passende wijze worden verdeeld. Grootchalige producenten en internationale handelaren moeten bijdragen aan de financiering van de uitbreiding van het net om de lasten voor particuliere huishoudens, die momenteel de grootste last dragen van de financiering van elektriciteitsnetten, te verlichten.

1.9. Windenergie moet worden beschouwd als kritieke infrastructuur, met alle bijbehorende voorrechten en zorgvuldigheidsverplichtingen. Het EESC dringt erop aan uitgebreid onderzoek te doen waarin zowel wordt gekeken naar de AI-verordening als naar de uitvoering van de richtlijn betreffende de weerbaarheid van kritieke entiteiten en de herziene richtlijn beveiliging van netwerk- en informatiesystemen (NIS 2-richtlijn).

2. Achtergrond en context

2.1. In oktober 2023 heeft de Commissie haar Europees actieplan voor windenergie (WPAP) gepresenteerd. Doel van het actieplan is de verdere ontwikkeling van de windenergiesector in de EU te bevorderen en het concurrentievermogen van deze sector te waarborgen. Om dit te bereiken worden met het actieplan verschillende doelstellingen nagestreefd, verdeeld over zes hoofdpijlers: snellere uitrol van technologie en snellere vergunningverlening, betere opzet van veilingen, toegang tot financiering, een billijke en concurrerende internationale omgeving, vaardigheden, betrokkenheid van de industrie en toezeggingen van de lidstaten.

2.2. De Europese producenten zijn momenteel goed voor 85 % van de EU-markt voor windenergie en 94 % in het offshore-segment. Het actieplan streeft ernaar dit hoge aandeel van de Europese productie te handhaven.

2.3. De afgelopen jaren — met name in 2022 — hebben de grootste Europese windturbinefabrikanten aanzienlijke exploitatieverliezen geleden, hoewel in 2022 een record van 16 GW aan windinstallaties werd toegevoegd. De EU-doelstellingen voor de uitbreiding van windenergie zijn echter verre van verwezenlijkt. Dit is onder meer te wijten aan de moeilijke toegang tot grondstoffen, de hoge inflatie en de ontwikkeling van de grondstofprijzen, in combinatie met stijgende rentetarieven en een beperkte toegang tot financiering, waardoor de financiële situatie van de fabrikanten verslechtert. Bovendien vormt de druk van internationale concurrenten zoals China een steeds grotere uitdaging voor de windenergiesector in de EU. Ten slotte heeft het huidige veilingstelsel, met zijn focus op de prijs als een op zichzelf staand criterium en de politieke onzekerheid die daarmee gepaard gaat, ook een impact gehad.

3. Algemene opmerkingen

3.1. Het EESC deelt de bezorgdheid van de Commissie over de toekomst van de EU-windenergiesector, die zich in een diepe crisis bevindt, en is ingenomen met de publicatie van het actieplan voor windenergie (WPAP). Het EESC staat dan ook volledig achter de inspanningen van de Commissie om de windenergiesector van de EU te versterken en de ontwikkeling van windenergie in de Unie te bevorderen.

3.2. Wel wijst het EESC erop dat de mededeling uitsluitend betrekking heeft op grote ondernemingen. De energietransitie heeft echter alleen kans van slagen als ook burgers en het maatschappelijk middenveld worden aangemoedigd om actieve aanjagers van de energietransitie te worden. Daarom pleit het EESC voor effectieve burgerparticipatie als 7e pijler van het actieplan. Zonder brede burgerparticipatie loopt de maatschappelijke acceptatie van de transitie, en zeker van windenergie, gevaar ⁽¹⁾.

3.3. Een sterke windenergiesector in de EU is om zowel ecologische, economische als sociale redenen van cruciaal belang. Vanuit milieuoogpunt is windenergie de hoeksteen van het toekomstige klimaatneutrale energiesysteem, samen met zonne-energie, verbeterde energie-efficiëntie en flexibiliteitsopties zoals opslag, capaciteitsverschuiving en flexibele energiecentrales (op groen gas). Economisch gezien is windenergie aantrekkelijk omdat zij tegen relatief stabiele kosten elektriciteit kan opwekken, bijdraagt tot de energieonafhankelijkheid en -veerkracht van de EU en de regionale economie stimuleert. In sociaal opzicht is de ontwikkeling van windenergie een integraal onderdeel van het arbeidsmarktbeleid, dat geschoolde werknemers in Europa veelbelovende vooruitzichten biedt op stabiele en langdurige werkgelegenheid in een wereldwijd belangrijke groene industrie voor de toekomst.

3.4. Het EESC is ingenomen met het aangekondigde actieplan inzake netten en wijst erop dat de energie-unie, als basis voor de energietransitie, zo spoedig mogelijk moet worden afgerond. De ontwikkeling van distributienetten is van essentieel belang om veel meer gedecentraliseerde hernieuwbare energie in het energiesysteem te integreren en het gebruik van windenergie verder uit te breiden. De netinfrastructuur moet zo snel mogelijk aanzienlijk worden uitgebreid, gemoderniseerd en gedigitaliseerd ⁽²⁾. Deze uitbreiding moet nauw worden gecoördineerd met de snelle opschaling van windenergie en andere hernieuwbare energiebronnen. Ook moet worden geanticipeerd op toekomstige clusters met een hoog aandeel energie uit hernieuwbare bronnen, zodat zoveel mogelijk netcapaciteit beschikbaar is wanneer nieuwe opwekkingscapaciteit operationeel wordt. Het EESC dringt erop aan om bijzondere aandacht te besteden aan de ontwikkeling van het net, met inbegrip van grensoverschrijdende interconnecties, zowel onshore als offshore, om klimaatbescherming op te nemen als regelgevingsdoelstelling en, meer in het algemeen, om de planning van hernieuwbare energie beter te synchroniseren met die van het elektriciteitsnet, teneinde de voorzieningszekerheid te waarborgen, de economie van de EU een impuls te geven en hoogwaardige groene banen te creëren.

3.5. Het EESC steunt het voorstel van de Commissie om de middelen die beschikbaar zijn voor projecten op het gebied van schone technologie in het kader van het Innovatiefonds van de EU, in de volgende oproep te verdubbelen tot 1,4 miljard EUR voor de financiering van investeringen in nieuwe fabrieken, infrastructuur en arbeid in de windenergiesector. Deze verhoging mag er echter niet toe leiden dat er minder middelen beschikbaar zijn voor sociale doeleinden of andere groene investeringen.

3.6. De behoefte aan fysieke infrastructuur gaat hand in hand met de vraag hoe de geïntegreerde planning, monitoring en financiering moeten worden gereguleerd. Het EESC heeft onlangs nog de huidige uitdagingen van de energiemarkt in kaart gebracht en verschillende adviezen over dit onderwerp uitgebracht, die ook voor dit advies bijzonder relevant zijn ⁽³⁾.

3.7. Helaas wordt de cruciale rol van werknemers niet erkend in het actieplan. In de windenergiesector zullen de komende jaren ⁽⁴⁾ honderdduizenden nieuwe banen worden gecreëerd die zullen moeten worden ingevuld. In deze behoefte kan alleen worden voorzien als er op nationaal en EU-niveau massaal wordt geïnvesteerd in opleidings- en omscholingsprogramma's. Tegelijkertijd moet er in nauwe samenwerking met de sociale partners op alle niveaus worden gezorgd dat de nieuwe banen in de windenergiesector hoogwaardige arbeidsomstandigheden en veilige langetermijnvooruitzichten voor werknemers bieden. Het EESC herhaalt zijn oproep om te zorgen voor gelijke toegang voor iedereen tot hoogwaardige opleidingen, onderwijs en een leven lang leren, en voor democratische participatie en actief burgerschap.

⁽¹⁾ PB C 290 van 29.7.2022, blz. 22.

⁽²⁾ PB C 184 van 25.5.2023, blz. 93.

⁽³⁾ Zie onder meer PB C 293, 18.8.2023, blz. 112, PB C 486, 21.12.2022, blz. 185, PB C 293, 18.8.2023, blz. 127, PB C 184, 25.5.2023, blz. 93.

⁽⁴⁾ <https://www.en-former.com/en/recruitment-in-offshore-wind-sector-set-to-rise-three-fold/>

3.8. Er moeten langetermijnvooruitzichten worden gecreëerd voor een veerkrachtige arbeidsmarkt in de context van een “rechtvaardige transitie”: de decarbonisatiemaatregelen die worden vastgesteld moeten de doelstellingen van het arbeidsmarktbeleid zo goed mogelijk ondersteunen. Hierbij moet worden gedacht aan opleidings- en kwalificatieprogramma's, baangaranties en uiteenlopende mogelijkheden voor om- en nascholing. Deze noodzakelijke arbeidsmarkt- en onderwijsmaatregelen vereisen voldoende financiering en de ontwikkeling van een actieplan als basis voor een gecoördineerde aanpak.

3.9. Offshore-windmolenparken hebben een schaalgrootte bereikt — in termen van energieopwekkingspotentieel op bepaalde momenten — waarbij een flexibiliteitsoptie zinvol is. Dynamische opwekking van waterstof (bijv. door middel van elektrolyse ter plaatse) als alternatief voor de toevoer van elektriciteit naar het net op basis van de vereisten van transmissiesysteembeheerders is nuttig om congestie te voorkomen en de economische haalbaarheid te waarborgen. Naast de vereisten van de systeembeheerders zou integratie van opslagcapaciteit in de energiemarkt ook nuttig kunnen zijn om toekomstige onzekerheden in de gasvoorziening te voorkomen.

3.10. In het kader van het actieplan is de Commissie voornemens de handelsinstrumenten waarover zij beschikt ten volle te benutten om een gelijk speelveld met concurrenten van buiten de EU te waarborgen. De Commissie zal nauwlettend toezien op mogelijke oneerlijke subsidiëring van windenergieproducten die in de EU worden ingevoerd en is bereid om de relevante beleidsinstrumenten, zoals de EU-verordening inzake buitenlandse subsidies, te activeren. Het EESC juicht dit toe, maar wijst erop dat de doelstellingen van de EU inzake strategische autonomie in aanmerking moeten worden genomen. Alle overeenkomsten met niet-EU-landen moeten een verbintenis tot ecologische, sociale en economische duurzaamheid omvatten.

3.11. Hetzelfde geldt voor alle betrokkenen bij de toeleveringsketen. Er moet voor worden gezorgd dat de toeleveringsketen is opgewassen tegen de vereisten voor de toekomst. Tegelijkertijd moet rekening worden gehouden met de doelstellingen inzake de strategische autonomie van de EU en moeten de toezeggingen in paragraaf 3.10 worden nagekomen.

3.12. Het EESC is ingenomen met de geplande vereenvoudiging van de vergunningsprocedures. Om dit zo efficiënt mogelijk te laten verlopen, stelt het Comité voor om de procedures flexibeler te maken door ervoor te zorgen dat verschillende stappen tegelijkertijd kunnen worden genomen. Ook moeten de lidstaten worden aangemoedigd om bindende bepalingen inzake planning vast te stellen.

3.13. Het EESC is van mening dat alle relevante procedures, met name die welke betrekking hebben op veilingen en vergunningen, dringend volledig moeten worden gedigitaliseerd en versneld.

3.14. Aangezien sommige acties nuttig zijn en andere vooral symbolisch zijn, vraagt het EESC zich af of het actieplan wel ver genoeg gaat.

3.15. Om deze bezorgdheid te onderbouwen, kan het helpen om te kijken naar de economische aspecten van windenergieprojecten. Het is duidelijk dat zij afhankelijk zijn van drie factoren:

- de beschikbaarheid van voldoende ruimte (en de bijbehorende kosten en belemmeringen zoals huur, het verzet van omwonenden, enz.);
- de financieringskosten;
- het bestaan van subsidiemodellen zoals marktpremies — meestal in de vorm van een- of tweerichtingscontracten ter verrekening van verschillen (CfD's), die gewoonlijk worden geveild; slechts in enkele gevallen wordt in plaats daarvan gebruikgemaakt van stroomafnameovereenkomsten (PPA's).

Er zijn sterke aanwijzingen dat de windenergiecrisis alleen structureel kan worden opgelost als de problemen aan de hand van deze drie factoren worden aangepakt.

3.16. Beschikbare ruimte

3.16.1. De Commissie richt zich in het actieplan terecht op het versnellen van de vergunningsprocedures. Het EESC is van mening dat de Commissie met reden heeft besloten tot een verlenging van de noodverordening om de uitbreiding van hernieuwbare energiebronnen en de bijbehorende distributienetten te versnellen. De respectieve regels moeten van kracht blijven totdat alle lidstaten de desbetreffende voorschriften van RED III volledig hebben uitgevoerd. De lidstaten moeten deze zo snel mogelijk ten uitvoer leggen.

3.16.2. Artificiële intelligentie (AI) draagt niet alleen bij tot slimmer en efficiënter onderhoud en betere prognoses voor de energie-output, maar heeft ook het potentieel om vergunningsprocedures aanzienlijk te versnellen en zo de werklast voor vergunningverlenende autoriteiten te verlichten. Het EESC verzoekt de Commissie initiatieven ter ondersteuning van het gebruik van AI te ontwikkelen om de vergunningsprocedures voor infrastructuurprojecten die bijdragen tot klimaatneutraliteit te versnellen. Aangezien dergelijke AI-instrumenten gegevens over biodiversiteit nodig hebben, dringt het EESC er bij de Commissie op aan een alomvattende datastrategie te ontwikkelen.

3.16.3. Bovendien is er nog steeds een tekort aan geschikte locaties voor windenergie en zijn er conflicten over het gebruik (bijv. over de minimumafstand tot woningen, landbouw, bosbouw, visserij en militaire faciliteiten). De schaarse beschikbare ruimte vertraagt en verhoogt de kosten van een snelle expansie, met negatieve gevolgen voor de energieprijzen, de voorzieningszekerheid en de werkzekerheid. De Commissie moet derhalve nagaan of een verplichting voor lidstaten om binnen de gebieden voor versnelde uitrol van hernieuwbare energie, land aan te wijzen voor installaties voor de productie van windenergie, zoals bepaald in Richtlijn (EU) 2023/2413 (RED III), de uitbreiding van windenergie zou kunnen bevorderen. Zo niet, dan lopen de doelstellingen van RED III gevaar. Ook moeten de bevolking en lokale overheden zo vroeg mogelijk bij de projectplanning worden betrokken om de acceptatie van de projecten te vergroten en de participatiemogelijkheden van burgers als leden van energiegemeenschappen en prosumenten te bevorderen.

3.16.4. Om een duurzaam ontwikkelingstraject voor windenergie mogelijk te maken, moeten de Commissie en de lidstaten beoordelen of aanvullende vereisten kunnen worden vastgesteld voor de regionale planning van windenergie. De uitbreiding van windenergie moet regionaal worden beheerd, zodat rekening kan worden gehouden met gebieden waar veel energie wordt verbruikt en met de reservecapaciteit van het net. Bijzondere aandacht moet worden besteed aan de koppeling van sectoren (zoals elektrolyse). Wanneer het risico bestaat dat het net overbelast raakt moeten echter ook maatregelen kunnen worden genomen zoals het tijdelijk beperken van de aankoop van elektriciteit uit controleerbare verbruikssystemen. Anders houdt de beperking van windturbines een systeemrisico in. Dit schaadt de investeringszekerheid en kan de uitbreiding van windenergie belemmeren. Hoewel anticiperende investeringen in netontwikkeling en soortgelijke maatregelen, zoals uiteengezet in het actieplan inzake netten, in de juiste richting gaan, zullen zij niet doeltreffend zijn, tenzij de regionale planning van windenergie daarop is afgestemd.

3.17. Financieringskosten

3.17.1. Het vergroten van de beschikbare ruimte (zie paragraaf 3.16.3) kan helpen om windenergieprojecten te financieren en goedkoper te maken. Bij de goedkeuring van de bouw van windturbines moet daarom rekening worden gehouden met kwalitatieve criteria, zoals die welke — niet uitputtend — worden opgesomd in het actieplan. Zo moeten in het bijzonder andere aspecten van sociaal beleid worden opgenomen, zoals banen die gekoppeld zijn aan collectieve arbeidsovereenkomsten, het opleidingstempo en de bevordering van energiegemeenschappen en -coöperaties. Bovendien moeten windinstallaties die voldoen aan de vereisten van de circulaire economie (bv. het recyclingquotum) een comparatief voordeel genieten op veilingen.

3.17.2. Bij het opstellen van contracten ter verrekening van verschillen (CfD's) en stroomafnameovereenkomsten (PPA's), die in de nieuwe opzet van de energiemarkt als standaard financiële instrumenten voor windenergie worden beschouwd, is het van systemisch belang de risico's voor potentiële investeerders te verminderen. De Commissie moet de lidstaten duidelijk maken dat risico's projecten duur maken en geen enkel voordeel opleveren. Gezien de korte tijd die ons rest om de klimaatdoelstellingen te halen, mogen deze niet alleen aan de markt worden overgelaten. De aanpak moet worden gecontroleerd en gemonitord en moet transparant zijn.

3.17.3. Een doeltreffende manier om de financieringsbronnen te verhogen is door beter gebruik te maken van het particuliere kapitaal van burgers en consumenten. In het actieplan worden energiegemeenschappen en energiedeling niet erkend als uitgebreide vormen van prosumptie of soortgelijke formules. Zij zijn echter van groot belang, zowel in sociaal opzicht (participatie en acceptatie) en economisch opzicht (mobilisering van extra kapitaal) als met het oog op de energie-efficiëntie (opwekking dicht bij de vraag). Daarom moet bij het ontwerpen van maatregelen die onder de acties 7 t/m 9 van het WPAP vallen, rekening worden gehouden met de belangen van particulieren en consumenten als kleine investeerders. De financieringskosten moeten op eerlijke en passende wijze worden verdeeld. Grootschalige producenten en internationale handelaren moeten meer worden betrokken bij de financiering van de uitbreiding van het net om de lasten voor particuliere huishoudens, die momenteel de grootste last dragen van de financiering van elektriciteitsnetten, te verlichten.

3.18. Veilingen

3.18.1. In 2014, toen de richtsnoeren staatssteun ten behoeve van milieubescherming en energie voor het eerst werden vastgesteld, werden veilingen gehouden om te bepalen hoe de middelen (doorgaans marktpremies) voor hernieuwbare energie moesten worden toegewezen. Er is gedegen onderzoek nodig om na te gaan in hoeverre de veilingen de huidige crisis in de windenergiesector mee hebben veroorzaakt.

3.18.2. Hoewel veilingen een goede manier zijn om de kosten voor de opwekking van windenergie zo laag mogelijk te houden, kleven er wel enkele nadelen aan:

- Zij gaan ervan uit dat er voldoende inschrijvers zijn, wat niet altijd het geval is geweest, althans in sommige lidstaten.
- Zij kunnen ertoe leiden dat beleggers een afwachtende houding aannemen, aangezien marktdeelnemers speculeren over de aanbestedingen op toekomstige veilingen en hun bod nog niet uitbrengen. In plaats van een voortdurende vraag naar windturbines kan er sprake zijn van een stop-and-go effect — ten nadele van de fabrikanten.
- Zij zijn nadelig voor kleinere marktdeelnemers, waardoor de participatie van particulieren aan de energietransitie wordt belemmerd en de positie van projectontwikkelaars juist wordt geconsolideerd.
- Als er sprake is van overtekende aanbestedingen kan de extreme prijsconcurrentie leiden tot een ruineuze concurrentie voor de fabrikanten.
- Door uitsluitend te kijken naar de opwekkingskosten worden locaties met veel wind bevoordeeld en worden andere aspecten (zoals de nabijheid tot de plaats van verbruik) buiten beschouwing gelaten. Dit leidt tot nog meer onjuiste toewijzingen.

3.18.3. Bij de nieuwe opzet van veilingen moet rekening worden gehouden met deze aspecten, om alle duurzame energiesystemen kosteneffectief te maken, zowel als het gaat om de ontwikkeling, integratie en transmissie van elektriciteit uit hernieuwbare energiebronnen als wat betreft de invoer en het transport van waterstof uit dergelijke bronnen.

3.18.4. Het EESC is van mening dat voornamelijk op prijzen gebaseerde veilingen tot een neerwaartse spiraal leiden die schadelijk is voor het milieu en de werknemers en nadelig is voor ondernemingen die bereid zijn een bijdrage te leveren, bijvoorbeeld door te investeren in de bescherming van milieu en biodiversiteit, arbeids- en sociale normen (zoals de sociale dialoog op alle niveaus, collectieve overeenkomsten, uitzonderlijke werknemersbescherming en gelijkheid). Daarom moeten hoge prekwalificatiecriteria worden toegepast op veilingen, om ervoor te zorgen dat alle bidders voldoen aan de vereisten op het gebied van veiligheid, arbeidsomstandigheden, collectieve onderhandelingen en milieu.

3.18.5. Veilingen moeten zodanig worden opgezet dat zij projecten bevorderen die energie opwekken dicht bij de plaats van verbruik (bijv. in de vorm van energiedeling), optimaal gebruik maken van de bestaande netcapaciteit en voorzien in flexibiliteit en systeemdiensten (zoals combinaties van opslag, elektrolyse-installaties en waterstofputten).

3.19. Het EESC is van mening dat het op middellange termijn noodzakelijk is een “groene” herstel- en veerkrachtfaciliteit (RRF) op te richten waarin de nadruk ligt op maatregelen ter beperking van en aanpassing aan de klimaatverandering, ter aanvulling van het Fonds voor een rechtvaardige transitie.

4. Specifieke opmerkingen over de voorgestelde acties

4.1. Het plan om cyberbeveiligingsrisico's aan te pakken, zoals uiteengezet in actie 5, moet zo snel mogelijk worden uitgevoerd. Windenergie moet worden beschouwd als kritieke infrastructuur, met alle bijbehorende voorrechten en zorgvuldigheidsverplichtingen. Het EESC dringt erop aan uitgebreid onderzoek te doen waarin zowel wordt gekeken naar de AI-verordening als naar de uitvoering van de richtlijn betreffende de weerbaarheid van kritieke entiteiten en de herziene richtlijn beveiliging van netwerk- en informatiesystemen (NIS 2-richtlijn).

4.2. Het EESC acht het van belang dat de belemmeringen voor de gelijktijdige ontwikkeling van hernieuwbare energie en defensieactiviteiten, zoals radarbewaking, worden weggenomen. Daartoe moet het Symbioseproject van het Europees Defensieagentschap worden versterkt en uitgebreid tot onshore-windenergie, naast offshore-windenergie.

4.3. Bij de acties 7 en 8, die betrekking hebben op het mobiliseren van financiering, moet ten volle rekening worden gehouden met sociale en milieunormen (zie paragraaf 3.18.4) en met de belangen van kleine spelers (particulieren en prosumenten).

4.4. Om de onderlinge samenhang tussen de acties te verbeteren, moet bij de acties voor een betere opzet van veilingen en de toegang tot financiering ten volle rekening worden gehouden met de in de acties 12 t/m 15 genoemde aspecten.

Brussel, 20 maart 2024.

De voorzitter
van het Europees Economisch en Sociaal Comité
Oliver RÖPKE
